

Tríptico Elemental de España

(José Val del Omar)

Van 1953 tot aan zijn dood werkte ambitieus kunstenaar José Val del Omar (Granada 1904 – Madrid 1982) aan een drieluik, waarin leven en dood, mens en natuur, alle elementen worden verweven. Het meeste beeldmateriaal hiervoor werd geschoten in de jaren vijftig en zestig, maar de volledige compositie werd nimmer voltooid. Wat resteert zijn drie documentaires van elk een klein half uur. José Val del Omar was uitvinder, tevens liefhebber van technologische ontwikkelingen. Van het digitale tijdperk kreeg hij helaas slechts de eerste stapjes mee: nieuwe insteek had van *Tríptico Elemental de España* ongetwijfeld een nog langduriger en eindelozer project gemaakt.

Het eerste deel *Aguaespejo Granadino* begint met straalblauwe hemel en duikt daarna tussen visjes in het water. Zon en maan bewegen boven weidse landschappen, om vervolgens plaats te maken voor closeup van indringende gezichten. Bij allereerste kennismaking lijken het mogelijk willekeurige beelden, als een serie vakantiekiekjes, want Granada ligt de filmmaker duidelijk na aan het hart. Onderwateropnames, stroboscopisch effect en zowel slow motion als versnelde fragmenten, maken duidelijk dat bijzonder minutieus is geëxperimenteerd. Indrukwekkend is met name een fontein met groenfilter erover, daar begint de onder de oppervlakte schuilende poëzie tot leven te komen.

Tweede deel *Fuego en Castilla* duikt diep de duisternis in en is bij vlagen zelfs angstaanjagend. Religie speelt hier een grote rol in: in de catacomben van een kerk bieden doodshoofden en dreigend ogende, subliminaal belichte beeldhouwwerken prima aanleiding tot claustrofobie. De inleiding bestaat uit processies, mist en rook, naast schijnbaar ongerelateerde auto's, een trein en heel kort het uitgaansleven. Coherentie is wat dit deel doet leven, terwijl de uitstapjes naar 'alternatieve oorden' geslaagd vragen opwerpen over intentie én eigen visie op een wereld in brand. Een schriller contrast tussen het hete vuur hier en het verfrissende water van *Aguaespejo Granadino* is onmogelijk en de trilogie verschaft langzaam steeds meer helderheid.

Acariño Galaico tot slot bevat het meest duidelijke acteerwerk, waardoor naast de wederom rijkelijk aanwezige elementen ook feit en fictie door elkaar gaan lopen. De expliciet aangegeven ontbrekende voltooiing maakt de audiovisuele verkenning van het bestaan er enkel fascinerender op, want zo wordt het nog een tijdreis ook.

Menno Peeters, 27 april 2011